

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

MIŠLJENJE

po zahtjevu Regulatorne agencije za komunikacije na Prijedlog Analize veleprodajnog tržišta fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući zajednički i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji i veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa

Sarajevo
juni, 2016. godine

Broj: 01-26-7-06-4- I/16
Sarajevo, 08.06.2016. godine

Na osnovu člana 25.stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), na osnovu Zahtjeva Regulatorne agencije za komunikacije, Mehmeda Spahe 1, 71 000 Sarajevo zaprimljen pod brojem: 01-26-7-06-1-I/16 od 14.04.2016. godine Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovina, na 130. (stotinutridesetoj) sjednici održanoj dana 08.06.2016.godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 14.04.2016. godine pod brojem: 01-26-7-06-1-I/16 zaprimilo Zahtjev Regulatorne agencije za komunikacije, Mehmeda Spahe 1, 71 000 Sarajevo (u daljem tekstu: Regulatorna agencija za komunikacije ili RAK) kojim se traži mišljenje u vezi sa definisanjem relevantnih tržišta i procjenom značajne tržišne snage operatora na relevantnim veleprodajnim tržištima.

Naime, ovim putem Regulatorna agencija za komunikacije je obavijestila Konkurencijsko vijeće da se otvara drugi krug javnih konsultacija na dopunjeni *Prijedlog Analize veleprodajnog tržišta fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući zajednički i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji i veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa* (u daljem tekstu: Analiza).

Tim povodom, u skladu sa potpisanim Sporazumom o saradnji na području konkurencije na tržištu telekomunikacijskih usluga i sa članom 3. Pravila 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija ("Službeni glasnik BiH", br. 85/11) RAK traži mišljenje u vezi sa definisanjem relevantnih tržišta i procjenom značajne tržišne snage operatora na relevantnim veleprodajnim tržištima.

Regulatorna agencija za komunikacije je 2014. godine u skladu sa Pravilom 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija („Službeni glasnik BiH“ broj: 85/11) započela postupak analize veleprodajnog tržišta fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi na fiksnoj lokaciji i veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa. Navedena tržišta su pod brojem 4 i 5 navedena na Listi relevantnih tržišta koja je data u Aneksu Pravila 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija i koja utvrđuje tržišta koja su podložna prethodnoj (*ex ante*) regulaciji. U sklopu Liste, tržište fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući potpuni i zajednički pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji (Tržište 4) i veleprodajno tržište širokopojasnog pristupa (Tržište 5) su utvrđena kao tržišta koja podliježu prethodnoj regulaciji.

Osnovni cilj postupka analize tržišta je utvrditi postoji li na određenom tržištu efektivna konkurencija ili da li na tom tržištu postoji jedan ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu. Na temelju rezultata provedene analize, operatorima sa značajnom tržišnom snagom (SMP operatori) se utvrđuju regulatorne obaveze, pri čemu se mogu uvesti nove obaveze, te zadržati, izmijeniti ili ukinuti postojeće obaveze.

Predmet ove analize su veleprodajna tržišta fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi (uključujući zajednički i potpuni pristup izdvojenoj lokalnoj petlji) na fiksnoj lokaciji i širokopojasnog pristupa.

O provedenoj analizi RAK je sačinio izvještaj koji je 08.12.2014. godine objavio na svom web site u svrhu provođenja prvog kruga javnih konsultacija koje su trajale 60 dana (do 10.02.2015. godine). U tom periodu na objavljeni dokument je pristigao veliki broj komentara u vidu primjedbi, prijedloga i stručnih mišljenja od sedam operatora te federalnog ministarstva prometa i komunikacija i Ministarstva saobraćaja i veza Republike Srpske.

RAK je izvršio analizu pristiglih komentara i razmatrajući dostavljene primjedbe odlučio da zatraži dodatne podatke od operatora kako bi dobili potpuniju sliku konkurencije na maloprodajnom tržištu širokopojasnih usluga. Iako maloprodajno tržište širokopojasnog pristupa internetu nije predmet regulacije RAK je prikupio podatke za bolji uvid u konkurenciju na povezanim veleprodajnim tržištima.

U skladu sa dostavljenim podacima i komentarima RAK je dopunio dokument koji je bio predmet prvog kruga javnih konsultacija te odlučio da provede još jedan krug javnih konsultacija sa zainteresovanom javnošću o dopunjenom Prijedlogu Analize koji je otvoren do 08.06.2016. godine.

U procesu analize, RAK je definirao relevantna tržišta, na osnovu podataka dostavljenih od operatora izvršio procjenu postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, te je predložio mjere koje je potrebno nametnuti proglašenim operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

Prijedlog Analize u poglavlju *Definiranje relevantnog tržišta*, kako se navodi, u svrhu definiranja pojedinačnog relevantnog tržišta određuje dimenziju usluga i geografsku dimenziju tog tržišta vodeći računa o Smjernicama i relevantnoj legislativi iz oblasti konkurencije. Definisanje tržišta u oblasti elektronskih komunikacija predstavlja skup svih ponuđenih roba ili usluga elektronskih komunikacija na određenom geografskom području, koji su za krajnjeg korisnika međusobno zamjenjivi po svojim karakteristikama, namjeni i cijeni.

Definisanje tržišta u dimenziji usluga obuhvata relevantna maloprodajana tržišta (širokopojasne usluge putem različitih tehnologija) kao i relevantana veleprodajna tržišta (pristupni vodovi, zamjenjivost mreža incumbent operatora sa drugim mrežama i sl). Definiranje geografske dimenzije tržišta se, kako se navodi u Analizi, određuje prema principima zakona o konkurenciji, i obuhvata područje na kojem preduzeća nude i potražuju relevantne proizvode i usluge, na kojima su uslovi konkurencije slični ili dovoljno ujednačeni i koji se može posmatrati odvojeno od susjednih područja na osnovu različitih uslova konkurencije.

Obzirom da regulatorno tijelo, kako je i uobičajno u evropskoj praksi, ima pravo da bira kriterije za ocjenjivanje tržišne snage u zavisnosti od karakteristika relevantnog tržišta koje se analizira RAK je u poglavlju *Ocjene efektivne konkurencije na relevantnim tržištima veleprodaje fizičkog pristupa mrežnoj infrastrukturi i širokopojasnog pristupa i utvrđivanja operatora sa značajnom tržišnom snagom* primijenio samo one kriterije koji su odgovarajući i po osnovu kojih se može izvršiti procjena pozicije operatora na tržištu i to tržišni udio, barijere za ulazak, postizanje ekonomije obima i vertikalnu integraciju.

U okviru poglavlja *Prepreke za razvoj tržišne konkurencije* RAK analizira prepreke koje bi se, u odstusvu regulacije, mogle pojaviti na predmetnim veleprodajnim tržištima i ostale potencijalne prepreke koje bi se mogle javiti na povezanim maloprodajnim tržištima zato što operatori sa značajnom tržišnom snagom mogu svoj dominantan položaj sa ovih tržišta prenijeti na vertikalno

povezana maloprodajna tržišta. Nakon što analizira prepreke za razvoj tržišne konkurencije RAK može odrediti regulatorne obaveze SMP operatorima, koje će na najbolji način ukloniti uočene prepreke i na taj način zaštititi interese krajnjih korisnika.

Imajući u vidu naprijed navedeno bitno je istaći da se nadležnosti RAK-a i Konkurencijskog vijeća u ovom smislu međusobno dopunjuju. Za razliku od *ex post* pristupa regulaciji kojim nadležno tijelo za zaštitu konkurencije zloupotrebu dominantnog položaja procijenjuje primjenjujući principe zakona o zaštiti konkurencije, u elektronskim komunikacijama regulatorno tijelo za komunikacije primjenjuje prethodnu (*ex ante*) regulaciju i djeluje tamo gdje konkurencija nije efektivna, kako bi se ona razvila. Uz ovaj tip regulacije, za analizu tržišta moraju se uzeti u obzir postojeće činjenice, kao i budući faktori razvoja. Prema tome, na tržištu se procjenjuje buduća konkurencija i određuje se da li je nedostatak efektivne konkurencije privremen ili dugoročan. Cilj regulacije je uspostaviti jednake uslove za sve operatore na relevantnom tržištu. U tom smislu RAK, u skladu sa Pravilom o analizi tržišta, utvrđuje i provodi postupak analize relevantnih tržišta koja su podložna prethodnoj (*ex ante*) regulaciji dok Konkurencijsko vijeće ima isključivu ovlast u odlučivanju o postojanju zabranjenog konkurencijskog djelovanja na tržištu Bosne i Hercegovine i primjeni odredbi Zakona o konkurenciji u smislu *ex post* regulacije u postupcima zaštite tržišne konkurencije.

Relevantno tržište u smislu člana 3. Zakona o konkurenciji te čl. 2. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti privrednih subjekata na određenom geografskom tržištu. Relevantno tržište se određuje posebno za svaki slučaj, u skladu sa stavom (2) člana 2. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u proizvodnom smislu obuhvaća sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu naročito njihove bitne karakteristike, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Nadalje, prema članu 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvaća cjelokupnu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Imajući u vidu da RAK, kako je istaknuto, provodi analize tržišta sa ciljem obezbjeđenja uslova za poticanje daljeg razvoja konkurencije na tržištu telekomunikacija te da je u tom smislu izvršio definiranje relevantnih tržišta, a zatim na osnovu podataka dostavljenih od operatora izvršio ocjenu efektivnosti konkurencije na tim tržištima i utvrdio postojanje operatora sa značajnom tržišnom snagom te predložio mjere sa ciljem jačanja konkurencije i ostvarivanja pogodnosti za krajnje korisnike na tržištu telekomunikacijskih usluga u fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini Konkurencijsko vijeće je, ne ulazeći u stručna znanja iz oblasti telekomunikacijskih usluga kao ni relevantnost ni tačnost prikupljenih podataka, razmotrilo predmetnu Analizu.

Tom prilikom je ocijenilo da je RAK utvrdio svoje definicije za relevantno tržište i zloupotrebe dominantnog položaja dok je Konkurencijsko vijeće u obavezi primjenjivati odredbe Zakona o konkurenciji i određivanja relevantnog tržišta i zloupotrebe na istom.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda - Dražić